

La llei de l'embut

Toni Cucarella

Va obrir els ulls de sobte. Encara era matinada fosca. Va romandre uns instants amb els pàrpols esbatanats, fins que la forma redona del llum del trespol va anar configurant-se, però més en el pensament que no en la retina. No sabia en quina hora estava. Va esperar durant uns instants el bip-bip-bip del despertador. Però no va sonar. Va moure el braç a un costat per encendre a les palpes el llum de l'habitació. Va reüllar el despertador: prompte serien les set. Sa mare ja faenejava a la cuina: piscava el renou del tràfec de l'escurada.

Va eixir del llit i un borró li va estremir l'espina: feia fred a l'habitació. Es va vestir corrents i després va fer unes flexions per calfar el cos.

En passar pel menjador en penombra va percebre la figura de son pare amb els braços plegats sobre la taula, com si s'hi haguera passat tota la nit allà, capcot i reflexiu.

—Bon dia, pare.

–Bon dia... – va rossollar el pare amb una engolada fatiga.

Va anar al lavabo i en acabant va entrar a la cuina. Enllà de la finestra, el dia traspuava amb una feble claror violàcia.

–Bon dia, mare.

–Bon dia, fill.

Va seure en una cadira i va observar uns instants com sa mare faenejava.

–A quina hora diu el paper que has d'estar en eixa fàbrica?

–No hi posa cap d'hora.

–Hauries d'estar allà prompte. Ho miren molt, això de ser matiners.

–Ja ho sé, mare.

–Et faig un café amb llet?

–El pare ja se l'ha pres?

–El faré per als dos.

Ja era clar quan va posar els peus al carrer. El fred va picar-li les galtes i els ulls i el va fer plorar. El cel es mostrava ras com un ull de peix.

Va reflexionar uns segons els advertiments que son pare li havia fet abans de marxar: "No faces massa preguntes: fa mal efecte. Siga la faena que siga, siga l'horari que siga, no els poses peròs". Ho havia exposat amb la veu presa, els ulls abaltits, fits en la brasa del cigarret que fumava, com si li recara haver de donar aquesta mena de consells.

També estava sense faena, son pare. Aviat se li esgotaria el subsidi de desocupació i encara no tenia res en vista. «Si no donen faena als jòvens, per què haurien de donar-ne als vells?», se'n planyia sovint,

com una consumeta amb prou faenes resignada. Exhaust de pegar tantes barretades amunt i avall sense traure res a carregador, feia setmanes que matava les hores del dia arreglant mitja dotzena de cadernereres, les gàbies de els quals havia arrengrerat en la paret carassolada de la galeria del celobert. A voltes, si l'oratge acompanyava, encara es feia l'ànim de baixar al carrer i pegava una volta d'esme, ni que fóra per fer navegar les cames.

Va mirar la moto: dubtava si engegar-la o no. A banda del fred que campava, va recordar que li quedava poca gasolina. Potser caldria estalviar-la per si li donaven la faena, ja que en un quant de temps s'hauria d'apanyar sense cobrar. I també per si no li la donaven, per si calia visitar més fàbriques, per Xàtiva i per les poblacions dels voltants. Va decidir de fer el trajecte fins a la zona industrial de la carretera de Simat tot a cama: havia de travessar tota la ciutat de cap a cap.

Camejava a bon ritme entre els plàtans letàrgics de l'Albereda. El coll de l'anorac alçat, les mans enfundades en les butxaques. El ràpid moviment de cames li esvaïa la puixança del fred. Va passar a frec de la vella plaça de bous abans de prendre la carretera de Simat. S'hi va aturar uns segons a rellegir el nom de l'empresa que figurava al paper.

Per la carretera, el trànsit era intens: cotxes i motos que es dirigien cap a les fàbriques i els tallers. Una capa de gebre blanquinós cobria l'herba que creixia per les vores de la carretera.

Va arribar a l'adreça indicada. Un xicotet jardí descurat ornava l'entrada a les oficines. Va prémer el timbre d'un interfon. Una veu de xica li va demanar qui era i què volia.

–M'envien de l'INEM, per una oferta de treball.

Va sonar com un tret i la porta es va somoure, tot indicant que ja era oberta; la va espantar. Va ascendir per una escala d'escalons de marbre. Al capdamunt, es va encarar a una altra porta que semblava tancada a pany i forrellat. Va dubtar tot buscant d'una ullada si hi havia timbre. No n'hi va trobar cap. Es va decidir a moure la maneta de la porta. En obrir un badall entre marc i batent va sentir una fressa de veus humanes i una esmortida agitació mecànica.

Una veu el va sobtar. Era la mateixa que li havia parlat per interfon.

–Passe, per favor.

Va atrevir-se a fer una passa endins. La veu tenia ara forma humana.

–S’haurà d’esperar un moment –li va assenyalar un sofà–. El senyor Durà l’atendrà de seguida que podrà.

Va seure en el sofà negre, d’imitació de pell. Sobre la paret hi havia dues grans fotografies de la ciutat, dels anys setanta. En una tauleta de vidra s’amuntegaven revistes empresarials. Enfront seu, un taulell separava aquell sofà dels treballadors que portaven l’administració. Més enllà, a través d’uns amplis finestrals, havia ataüllat la fàbrica.

Quan portava una estona esperant, es va adonar que s’havia descuidat el rellotge a casa. Potser per això el temps li va passar amb tal lentitud que va ansiejar-lo. Finalment, la xica que l’havia atès en arribar va aparèixer de nou davant d’ell:

–El senyor Durà l’espera -va dir-li-. Acompanye'm, per favor.

Obriren un porta i ell .a va seguir a través d'un corredor. A mesura que s'hi endinsaven creixia la bullícia mecànica de les màquines.

Al final del corredor, una altra porta els barrava el camí. La xica la va afranquir, i el va colpir una brafada sorollosa de brogit de màquines i una pudor indefinible que el va fer esternudar. Davallaren una escala de ferro. Continuaren fins un compartiment vidrat, enmig de la fàbrica, la porta del qual la xicona va obrir amb tota naturalitat, tot anunciant a l'interior:

–Senyor Durà, hi ha un altre xic que envien de l'INEM.

Fet l'encàrrec, la xica va fer mitja volta i va enfilat de nou l'escala de ferro que ascendia a les oficines.

Ell va entrar en aquell compartiment i es va adreçar a un home alt, cepat i seriós d'aspecte.

–Bon dia –va saludar, amprat.

L'altre home, el tal Durà, li va retornar la salutació amb despreocupament mentre estudiava uns papers. Al cap d'uns segons, els va deixar sobre la taula. El va repassar de cap a peus, amb el recel autoritari de qui examina un aspirant a subordinat.

–Ja has fet la mili?

–Sí, senyor; fa un mes que em llicenciaren.

–Tens experiència carregant camions?

Se li va fer un nuc a la gola.

–No –va farfallejar.

L'home va fer un gest empipat.

–No sé per què eixos mamons de l'INEM m'envien gent sense experiència! Collons que els ho vaig posar amb lletra ben clara: imprescindible experiència!

Ell va acotar el cap i es va arrupir dins l'anorac com si l'haguera sorprès una altra ratxada de fred aborronador, com la que l'havia atuit en

eixir de casa.

–Aquesta és una faena molt dura, xaval –va començar a explicar-se el tal Durà. S'expressava amb una acritud impacient, malhumorada–. Faena de carregar camions. Tenim fenwick, però a voltes s'ha de treballar a força de braços. Saps conduir una fenwick?

Va dubtar un segons abans de respondre:

–No.

El tal Durà va reiterar el gest enutjat.

–Sàpies –va continuar explicant-se amb el mateix fastigueig– que la jornada és de huit hores al dia, però segons com ve la faena no hi ha horari d'acabar. I els dissabtes, es treballa mig dia. Si t'interessa la faena, això és el que hi ha.

Ell es va afanyar a capcinejar afirmativament.

–I de jornal, què? –va atrevir-se a preguntar.

El rostre del tal Durà va adquirir una actitud ofesa.

– I a tu, què més t'ha de donar el jornal, xaval? Estàs sense faena, no? No és prou que te n'ofereixen una. Agarra-la i dóna les gràcies. Igual té el que hages de cobrar. Si vols treballar, ho agarres, i si no et convé ho deixes... Estàs al cas? Tens on triar? Digues: Tens on triar?

–Preguntava només –va boquejar.

–Si és per preguntar pregunta a quina hora hauries de presentar-te el dilluns...

–Jo em pensava que... en fi... La faena m'interessa, clar. Sí: m'interessa.

–Doncs estigues ací el dilluns, com un clau. Això és tot. Et tindrem uns dies de prova, i ja vorem si...

–A quina hora?

–A les set del matí.

–Ací estaré. A les set, sí. No fallaré.

No se sentia gens engrescat a portar la notícia a casa. No li semblava una bona faena. No ho era, amb aquelles condicions, pensava. Però, com li havia refregat el tal Durà, no tenia on triar. En mamprendre la carretera de Simat, de tornada a la ciutat, continuava havent-hi un trànsit intens, ara també de camions. El fred no minvava malgrat l'oratge assolellat.

Al cap d'una estona de caminar amb el cap cot, va seure en un banc de fusta, en un rodal assolellat que es projectava entre el brancatge despullat dels plàtans de l'Albereda. Allà assegut, pensatiu, a perdre la noció del temps. Durant bona estona va romandre en un estat com catalèptic, immòbil en aquell banc, aliè a tots, submergit en una abúlia interior que li paralizzava músculs i sentits. Això desitjava: cloure els pàrpols i abandonar-se. Fugir, també, si això poguera ser. Aparèixer de sobte en un altre temps, o en un altre món. Temps i espai diferents del seu. Va esbatanar els ulls, al cap d'eixa llarga estona, i en adonar-se que res al seu voltant no havia canviat no es va sentir gens decebut. Ni per a això no tenia esme: ni per a decebre's.

Va fer-se l'ànim d'emprendre camí cap casa. Tanmateix, ara i adés, un desistiment insuperable el convencia de tornar a seure en qualsevol indret, de tornar a cloure els pàrpols i abandonar-se. Va tardar molt a arribar-hi.

Quan va entrar al menjador, son pare i sa mare seien a taula. Pràcticament ja havien acabat de dinar. Son pare ja tenia al davant la seua

habitual infusió de timó. El seu dinar, sa mare l'havia conservat posant-hi un altre plat damunt.

–L'arròs, ja el tindràs emplastrat i tot –objectà sa mare.

Ell es va arronsar de muscles mentre seia i treia el plat que cobria el seu dinar d'arròs fred, i emplastrat.

–Com has quedat? –li va preguntar sa mare.

Son pare el mirava també; remenava la cullereta dins la tasseteta de timó. L'observaven amb un gest impacient que el feia patir.

–Comence dilluns –va anunciar-los. I va intentar un breu somrís.

Sa mare va entonar un agraïment diví. Tot a l'acte es va alçar de taula, arreplegà uns plats bruts i s'encaminà cap a la cuina. Son pare s'havia quedat quiet, amb un mig contentament a males penes esbossat en les faccions abaltides.

–Has tingut cap problema? –va inquirir–. No pareixes massa content.

–La paga... No me l'han volguda dir. El fill de puta de collons s'ha ofès i tot quan li he preguntat...

–Ja t'he advertit que anares a espai amb els preguntats...

–Malparits!

De sobte tenia ganes d'esbravar-se, de maleir el món i algunes persones. Però a casa sempre havien rebutjar els renecs i les paraules fora de to.

–T'han dit si t'assegurarien?

–Si arribe a preguntar això m'haurien despatxat a puntellons. Però no les tinc totes. De fet, el justificant de l'INEM me l'han reomplit com si m'hagueren rebutjat.

Van romandre callats. Ell a penes havia menjussat un parell de cullerades d'arròs. Son pare va xarrupar diverses vegades la tasseteta de timó, i al final va dir:

–Me'n vaig a acabar d'arrebglar les cadernerres.

Després que se'n va haver anat son pare, no hauria sabut calcular quant de temps duia en la saleta d'estar amb la ment en blanc, l'expressió dolguda i la cullera immòbil sobre el plat d'arròs immenjable. A la fi, es va alçar de la cadira i va encaminar-se cap a la cuina amb el seu cobert. A mesura que s'hi acostava, el renou de la ràdio engegada esdevenia nítid i intel·ligible.

–Quina hora és, mare? –va preguntar.

–No res i seran les dos.

Al cap d'uns segons, la ràdio va emetre els senyals horaris que donaven l'hora en punt. Tot seguit s'hi anunciava l'informatiu.

–No estàs content. Hi ha alguna cosa que no haja anat bé? –va interessar-se sa mare mentre eixugava l'escurada.

–Res mare. La faena, que està com està...

Sa mare va sospirar i va engrunsar el cap. Tot just la ràdio recitava d'esme: «La patronal reclama un govern fort per a dur endavant les reformes estructurals del mercat de treball que ajudarien a conformar una economia més competitiva...»